
Euroopa Liidu kohtuasjade kokkuvõte märts 2018

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

- **C-284/16:** Achmea (eelotsus – liikmesriikidevahelised investeeringute kaitse lepingud)
- **C-651/16:** DW (eelotsus – rasedus- ja sünnitushüvitise määramine)
- **C-12/17:** Dicu (kohtujuristi ettepanek – vanemapuhkuse ajal puhkusepäevade arvestamine)

Olulisemad EL Kohtu lahendid:

- **Liidetud kohtuasjad C-274/16, C-447/16 ja C-448/16:** flightright (eelotsus – lennureisijate õigused, kohtualluvus)
- **C-431/16:** Blanco Marqués (eelotsus – sotsiaalkindlustushüvitised)
- **C-551/16:** J. Klein Schiphorst (eelotsus – töötushüvitised – teise liikmesriiki suunduv töötu)
- **T-540/15:** E. Capitani (üldkohtu otsus – pooleliolevat seadusandlikku menetlust puudutavate dokumentide avalikustamine)
- **T-33/16:** TestBioTech eV (üldkohtu otsus – mõiste „keskkonaõigus“, geneetiliselt muundatud sojaoad)

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

C-248/16: Achmea (eelotsus – liikmesriikidevahelised investeringute kaitse lepingud)

Euroopa Kohtu otsus, 6. märtsil 2018

Madalmaade ettevõtja Achmea asutas Slovakkias tütaretevõtte, mille kaudu ta pakkus eraravikindlustusteenuseid. Slovakkia muutis oma õigusruumi ning keelas eraravikindlustustegevusega teenitud kasumi jaotamise. Achmea algatas vahekohtumenetluse kahe riigi vahel sõlmitud investeringute vastastikuse soodustamise ja kaitse lepingu alusel (BIT) ja nõudis Slovakkialt kahju hüvitamist. Vahekohus kohustas Slovakkia Achmeale kahjutasu maksma. Kuna vahekohtu asukohaks oli Frankfurt, vaidlustas Slovakkia vahekohtu otsuse Saksamaa riigisisestes kohtutes ja palus selle tühistada. Saksamaa kõrgeim üldkohus esitas Euroopa Kohtule küsimused BITis sisalduva vahekohtuklausli kooskõla kohta EL õigusega.

Algatuseks leidis kohus, et isegi kui vahekohtu ülesanne on otsustada üksnes BITi võimalike rikkumiste üle, peab ta seda tehes arvesse võtma lepingupoole kehtivat õigust ja lepingupoolevahelisi kokkuleppeid. Liidu õigus on igas liikmesriigis kehtiva õiguse osa, mis võib tuleneda ka liikmesriikidevahelisest rahvusvahelisest lepingust. **Seega peab kohtu hinnangul vahekohus vajaduse korral tõlgendama või kohaldama liidu õigust, täpsemalt sätteid, mis käsitlevad põhivabadusi, sh asutamisvabadust ja kapitali vaba liikumist.**

Kohus leidis sarnaselt Eestiga, et **põhikohtuasjas ei saa vahekohut kvalifitseerida ELTL artikli 267 tähenduses liikmesriigi kohtuks, mistõttu puudub tal õigus esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlusi.** Vahekohus ei ole Madalmaade ega Slovakkia kohtusüsteemi osa. Kohus rõhutas samuti, et vahekohus kehtestab BITi kohaselt ise oma menetlusnormid ja valib oma asukoha. Seega valib vahekohus ise ka õiguse, mis kehtib menetluse suhtes, mille kohaselt toimub kohtulik kontroll vahekohtu otsuse seaduslikkuse üle. Põhikohtuasjas on vahekohtu asukohaks Frankfurt, mistõttu kehtib menetluse suhtes Saksa õigus. Saksa õiguses on aga ette nähtud üksnes piiratud kontroll, mis puudutab eelkõige vahekohtu kokkuleppe kehtivust lähtuvalt kohaldatavast õigusest või avaliku korra järgimist vahekohtuotsuse tunnustamise või täitmise korral. **Kohus leidis seega sisuliselt, et sellise vahekohtuklausli loomisega kehtestasid BITi osapooled mehhanismi, mis ei taga vaidluste lahendamisel liidu õiguse täielikku toimet.**

Lõpetuseks kinnitas kohus, et rahvusvaheline leping, milles on ette nähtud selle lepingu tõlgendamiseks niisuguse kohtu asutamine, kelle otsused on institutsioonidele, sh Euroopa Kohtule siduvad, ei ole põhimõtteliselt liidu õigusega vastuolus. **Liidu pädevus rahvusvaheliste suhete valdkonnas ja tema õigus sõlmida rahvusvahelisi lepinguid hõlmab õigust allutada end sellise lepinguga loodud või määratud kohtu otsustele, mis on seotud selle lepingu sätete tõlgendamise ja kohaldamisega, tingimusel et austatakse liidu ja selle õiguskorra autonoomiat.** Kohus leidis aga, et põhikohtuasjas tuleneb vahekohtuklausel lepingust, mille on sõlminud liikmesriigid ja mitte liit.

Lisaks võib BITis sätestatud vahekohtuklausel kahtluse alla seada ka liikmesriikidevahelise vastastikuse usalduse ja lojaalse koostöö põhimõtte. Seega kahjustab kohtu hinnangul selline vahekohtuklausel liidu õiguse autonoomiat.

Kokkuvõttes leidis kohus sarnaselt Eestiga, et liikmesriikidevahelises BITis sisalduv vahekohtuklausel ei ole EL õigusega kooskõlas.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-651/16: DW (eelotsus – rasedus- ja sünitushüvitise määramine)

Euroopa Kohtu otsus, 7. märtsil 2018

Kaebajale maksti rasedus- ja sünitushüvitist (edaspidi *RSH*). RSH arvutamisel võeti Lätis arvesse 12 kuu maksubaas. Arvesse võetavast perioodist ehk 12 kalendrikuust ei olnud kaebaja 11 kuud Lätis töötajana registreeritud ehk sotsiaalkindlustusega kindlustatud, kuna töötas EL institutsioonis. Seega määrati 11 kuu pealt RSH 70% tasemel riigi keskmisest töötasust (397,7 €). Selle kuu puhul, millal kaebaja oli Lätis töötajana registreeritud ja kindlustatud, määrati RSH 80% tasemel tema teenitud töötasust (1849,73 € x 80% = 1479,784 €). Kaebaja arvates tuleks EL institutsioonides töötamise periood jätta tema keskmise maksubaasi arvutamisel välja. Sisuliselt soovis kaebaja, et tema RHS määrataks ühe Lätis töötatud kuu maksubaasi alusel ehk nii oleks talle määratud RSH suurus olnud sama, mis juhul, kui ta oleks töötanud kogu perioodi vältel Lätis.

Läti kõrgeim kohus seadis kahtluse alla Läti õigusnormid, mille järgi määrati kindlaks RSH summa. Seda põhjusel, et liikumisvabaduse kasutamise kaaskesid kaebajale ebasoodsad tagajärjed.

Euroopa Kohus meenutas esmalt, et liikmesriikidel on pädevus korraldada oma sotsiaalkindlustussüsteemi ja määrata kindlaks sotsiaalkindlustushüvitiste andmise tingimused, aga seda tehes tuleb järgida liidu õigust, eriti töötajate vaba liikumist puudutavaid aluslepingute sätteid. **Kohus märkis, et põhikohtuasjas on tegemist olukorraga, kus liidu kodanik on töötanud päritoluliikmesriigist erinevas liikmesriigis rahvusvahelises organisatsioonis ja kuulub seega ELTL artikli 45 kohaldamisalasse.**

Järgmiseks meenutas kohus, et õigusnormid, mis takistavad või pärsivad liikmesriigi kodaniku vaba liikumist, kujutavad endast takistust ELTL artiklis 45 sätestatud vaba liikumise õigusele. ELTL artikli 45 eesmärk on nimelt vältida seda, et töötajat koheldaks vaba liikumise õiguse kasutamise tõttu ilma objektiivse õigustuse ebasoodsamalt kui töötajat, kes on töötanud ainult ühes liikmesriigis.

Erinevalt Eestist ei pidanud kohus oluliseks seda, et isikule ei keeldutud andmast RSHd ning teda ei diskrimineeritud võrreldes teiste Lätis tulu mitte teeninud isikutega, kes soovivad Lätis saada RSHd. Kohus märkis, et oluline on, et liidu institutsiooni teenistuses olnud isikule määratava hüvitise summa oli oluliselt väiksem summast, mille ta oleks saanud, kui ta oleks töötanud ainult asjaomase liikmesriigi territooriumil. Selline olukord võib takistada töötamist väljaspool oma liikmesriiki ja pärssida teises liikmesriigis töökoha vastuvõtmist. Järelikult leidis kohus erinevalt Eestist, **et sellised õigusnormid nagu põhikohtuasjas, kujutavad endast takistust vabale liikumisele ja on ELTL artikliga 45 põhimõtteliselt keelatud.**

Kohus analüüsis lõpetuseks, kas selline vaba liikumise takistus võib olla õigustatud. Kohus märkis, et lihtsalt majanduslikud kaalutlused ei saa olla ülekaalukas avalik huvi, mis võib

õigustada ELTL artikliga 45 tagatud vaba liikumise piiramist. Teatud üldise huvi eesmärki taotletav majanduslik kaalutlus aga võib olla õigustuseks, näiteks kui on oht sotsiaalkindlustussüsteemi finantstasakaalu tõsiseks kahjustamiseks. Siiski ei suutnud Läti valitsus esitada piisavaid tõendeid, et näidata kuidas lähtuvad kõnealused meetmed üldise huvi kaalutlustest – st ei näidatud, kuidas meetmed kahjustavad riikliku sotsiaalkindlustusskeemi stabiilsust.

Kokkuvõttes leidis kohus, et **ELTL artikliga 45 on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid nagu põhikohtuasjas.**

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-12/17: Dicu (kohtujuristi ettepanek – vanemapuhkuse ajal puhkusepäevade arvestamine)

Kohtujuristi ettepanek, 20. märtsil 2018

Rumeenia kohus esitas Euroopa Kohtule küsimuse lapsehoolduspuhkusel viibimise ajal põhipuhkuse päevade arvestamise kohta. Täpsemalt küsis Rumeenia kohus, kas direktiiviga 2003/88/EÜ (tööaja korralduse teatavate aspektide kohta) on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis ei käsita töötaja puhkuse kestuse kindlaksmääramisel töötatud ajana lapsehoolduspuhkust, mis on võetud kuni lapse kaheaastaseks saamiseni.

Esmalt möönis kohtujurist, et senise kohtupraktika kohaselt liidu õigusega tagatud puhkus ei saa mõjutada õigust võtta muud samuti liidu õigusega tagatud puhkust ning et liikmesriik ei saa seada iga töötaja õigust tasulisele põhipuhkusele sõltuvusse kohustusest, et töötaja oleks selle liikmesriigi kehtestatud arvestusperioodi jooksul tegelikult töötanud. **Seejärel leidis kohtujurist sarnaselt Eestiga, et kuna haiguspuhkusel viibiva töötaja ja vanemapuhkusel viibiva töötaja olukord on oluliselt erinev, eelkõige kuna teisel juhul ei ole tegemist tõestatud töövõimetusega, mis on töötaja tahtest sõltumatu, siis ei saa varasemat kohtupraktikat laiendada vanemapuhkusel viibiva töötaja juhtumile.**

Kohtujurist märkis, et Euroopa Kohus eristab vanemapuhkust rasedus- ja sünnituspuhkusest selle poolest, et see antakse vanematele nende laste eest hoolitsemiseks. Seega ei ole vanemapuhkuse puhul tegemist naise füsioloogilise seisundi kaitsmisega, vaid sellega, et töötavatel vanematel aidatakse ühitada töö- ja eraelu nii, et neil võimaldatakse katkestada nende tööalane tegevus, andes neile tagatise, et nad võivad puhkuse lõppedes naasta oma töökohale või sellega võrdsele töökohale. **Vanemapuhkus on seetõttu nagu eripuhkus, mida reguleerivad erinormid ehk direktiiv 2010/18 (edaspidi *muudetud raamkõkkulepe*).**

Kohtujurist nentis, et muudetud raamkõkkuleppe kohaselt jääb liikmesriikide või sotsiaalpartnerite ülesandeks määrata kindlaks töölepingu või -suhte staatus vanemapuhkuse ajaks, samuti sotsiaalkindlustusega seotud küsimused ja kõik muudetud raamkõkkuleppest tulenevad sissetulekuga seotud küsimused. **Kohtujurist leidis, et kuna liikmesriikidele on antud õigus kindlaks määrata vanemapuhkusel viibiva töötaja ja tööandja vaheline lepinguline kord, on vanemapuhkuse arvesse võtmata jätmise tasustatud põhipuhkuse arvutamisel vaid töötaja ja tööandja vaheliste vastastikuste kohustuste peatumise tulemus.** Asjaolu, et selline peatumine toob kaasa tasustatud põhipuhkuse vähendamise *pro rata temporis* põhimõtte

alusel, ei tundu liidu õiguse hetkeolukorras problemaatiline. Seda järeldust ei lükka ümber ka Euroopa Kohtu korduv kinnitus, et liidu õigusega tagatud puhkus ei saa mõjutada õigust võtta muud samuti liidu õigusega tagatud puhkust, **kuna liidu õigus ei taga õigust tasustatud põhipuhkusele ajal, kui töötaja ja tööandja vastastikused kohustused on peatatud ja mida ei loeta tegelikult töötatud ajaks.**

Seega leidis kohtujurist sarnaselt Eestiga, et direktiivi 2003/88/EÜ artikli 7 lõikega 1 ei ole vastuolus, kui töötaja tasustatud põhipuhkuse kestuse kindlaksmääramisel ei käsita töötatud ajana väikelapse eest hoolitsemiseks võetud lapsehoolduspuhkusel viibitud aega, **kuna seda ajavahemikku ei loeta tegelikult töötatud ajaks.**

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

Olulisemad EL Kohtu lahendid:

Liidetud kohtuasjad C-274/16, C-447/16 ja C-448/16: flightright (eelotsus – lennureisijate õigused, kohtualluvus)

Euroopa Kohtu otsus, 7. märtsil 2018

Kolm eelotsusemenetluste aluseks olevat vaidlust tekkisid lendude hilinemisest. Kõigil juhtudel oli tegemist olukorraga, kus jätkulennu tõttu jõuti lõppsihtkohta kavandatust rohkem kui kolm tundi hiljem. Küsimus tekkis sellest, et hilinevad lendu, mille pärast jõuti ka lõppsihtkohta hilinemisega, teostas selline lennufirma, kelle asukoht ei olnud liikmesriigis, kus kahjunõue esitati ning ta ei olnud reisijate lepingupartner. Nimelt esitati kohtuasjades C-274/16 ja C-448/16 esitati kaebus Hispaania lennufirma vastu Saksamaal, mis oli kaebajate lennu sihtkoht. Kohtuasjas C-447/16 esitas lennureisija Saksamaa kohtusse hagi, nõudes hüvitist Hiina lennuettevõtjalt.

Hiina lennufirmalt hüvitise nõudmise kohta märkis Euroopa Kohus, et kui kostja alaline asukoht ei ole liikmesriigis, ei saa kohaldada määrust 44/2001 (kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades). Sel juhul tehakse iga liikmesriigi kohtute rahvusvaheline pädevus kindlaks selle liikmesriigi seaduste kohaselt.

Kohtuasjade C-274/16 ja C-448/18 kohta märkis kohus, et kuigi lennuettevõtja, kes jätkulennu teostas, ei olnud reisijate lepingupartner, siis käsitatakse seda ettevõtjat tegutsevana selle isiku nimel, kes on kõnealuse reisijaga lepingu sõlminud. **Järelikult tuleb põhikohtuasjades käsitleda reisijate nõuet määruse 44/2001 kohaselt nii, et see on esitatud nende lennuveolepingutega seoses.**

Teiseks analüüsis kohus seda, mida saab antud juhul pidada määruse 44/2001 kohaselt „kohustuste täitmise kohaks“. Kohus märkis, et kui tegemist on teenuse osutamise kohtade paljususega mitme liikmesriigi territooriumil, siis tuleb hinnata, kus on lepingu ja pädeva kohtu vaheline seos kõige tihedam.

Kohus on otsustanud otselendude puhul, et nii lennuki väljumis- kui ka saabumiskohta tuleb pidada teenuse osutamise peamisteks kohtadeks, mis annab pädevuse selle liikmesriigi kohtule hüvitisnõude lahendamiseks. Kohus märkis, et sama järeldus peab kehtima ka ümberistumisega lendudele ja seda ka juhul, kui erinevaid lende teostavad erinevad

lennuettevõtjad. Nimelt iseloomustab sellist veolepingut ühtne broneering kogu reisi jaoks ning kohustus viia reisija punktist A punkti C. Seejuures on üks peamine teenuse osutamise koht punktis C. Lisaks on lennuettevõtjate vahel sõlmitud vabatahtlikult kaubandusleping, mille raames täidetakse kohustusi reisija lepingupartneriks oleva lennuettevõtja nimel.

Järelikult tuleb ümberistumisega lennu puhul pidada teise lennu saabumise kohta määruse 44/2001 kohaselt üheks teenuse peamise osutamise kohaks ja seda ka sellise lennuettevõtja suhtes, kes ei olnud reisija lepingupartneriks ja teostas lendu, mis ei lõppenud reisija saabumiskohas, aga kelle tegevuse tõttu hilines reisijate saabumine lõppsihtkohta.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-431/16: Blanco Marqués (eelotsus – sotsiaalkindlustushüvitised)

Euroopa Kohtu otsus, 15. märtsil 2018

Blanco Marques sai Hispaanias 1998. aastast alates püsiva täieliku töövõimetuse tõttu pensioni. Selle pensioni saamise õiguse määramisel ja pensioni suuruse arvutamisel võeti arvesse ainult Hispaania sotsiaalkindlustussüsteemi tasutud osamakseid. Kuna isik oli selle pensioni määramisel üle 55 aasta vana, anti talle 20% pensionilisa. 65. aastaseks saades hakkas ta alates 2008. aastast saama vanaduspensionit Šveitsi sotsiaalkindlustuselt Šveitsis kohustuslikku kindlustussüsteemi tasutud osamaksete alusel. 2015. aastal tühistas Hispaania tema õiguse saada 20% pensionilisa kuna see ei ole ühitatav Šveitsi vanaduspensioniga saamisega. Lisaks nõuti, et Blanco Marques maksaks tagasi pensionilisa, mida ta oli alusetult saanud. Nimelt Hispaania seaduse järgi ei maksta 20% pensionilisa, kui hüvitisaja on töösuhtes. Hispaania õiguse kohaselt asendab vanaduspension töötamisest saadavat tulu.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole muuhulgas kindel, kas selline pensionilisa on määruse 1408/71 (sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsiliselt isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes) alusel ühitamatu vanaduspensioniga, mida saadakse teistest liidu liikmesriikidest või Šveitsist.

Euroopa Kohus märkis esmalt, et **õigusnormid, mis näevad ette sellise püsiva täieliku töövõimetuse pensioni lisahüvitise, kuuluvad määruse 1408/71 kohaldamisalasse**. Kui on tegemist õigusnormiga, milles ette nähtud arvutuse käigus teisest liikmesriigist saadava hüvitise tõttu pension väheneb, siis on tegemist määruse kohaselt „hüvitiste vähendamist reguleeriva sättega“. **Järelikult on põhikohtuasjas tegemist määruse kohase vähendamissättega, kuna riigisisese sätte kohaldamisel vähenes hüvitise summa, mida huvitatud isikul oli õigus saada.**

Kohus leidis, et põhikohtuasjas kõne all olevat töövõimetuse korral makstavat 20%-list pensionilisa ja vanaduspensionit, mida sama töötaja saab Šveitsist, tuleb käsitleda **samaliigilistena**. Seda nii ajavahemikul, mis algab püsiva töövõimetuse tuvastamisest, kui ka ajal, mil vanaduspensionit iga on saabunud. Kohus meenutas, et samaliigilisteks saab sotsiaalkindlustushüvitisi pidada siis, kui nende ese ja eesmärk ning arvutamise alus ning maksamise tingimused on samad. Kohus järeldas, et 20%-lise pensionilisa eesmärk on oma tunnustelt analoogne vanadushüvitisega. Nende eesmärk on tagada elatusvahendid töötajatele, kes on tunnustatud oma tavapärasel kutsealal töötamiseks püsivalt täielikuks töövõimeks,

ning kel teatavasse ikka jõudnuna on raske tööd leida oma tavapärasest kutsealast erinevas valdkonnas.

Lõpuks märkis kohus, et määruses ette nähtud samaliigiliste hüvitise kattumise välistamise sätteid saab kohaldada siis, kui täidetud on kaks kumuleeruvat tingimust, esiteks, kui hüvitise suurus ei sõltu täitunud kindlustus- või elamisperioodide kestusest, ja teiseks, kui tegemist on sama määruse IV lisa D osas osutatud hüvitisega. Käesolevas asjas näib kohtule, et eelotsusetaotluse kohus peab kontrollima esimest tingimust, samas on selge, **et teine tingimus ei ole täidetud. Järelikult ei saa kohaldada sellist riigisisest ühitamatuse normi.**

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-551/16: J. Klein Schiphorst (eelotsus – töötushüvitised, teise liikmesriiki suunduv töötu)

Euroopa Kohtu otsus, 21. märtsil 2018

Hageja, Madalmaade kodanik J. Klein Schiphorst, suundus tööotsingu eesmärgil Šveitsi ja taotles pärast kolmekuust Šveitsis viibimist Madalmaade haldusnõukogult, oma tööhüvitise säilimise pikendamist. Haldusnõukogu jättis novembris 2012 hageja taotluse tööhüvitise ekspordi pikendamise osas rahuldamata, lähtudes põhimõttest, et kuna töö leidmise võimalused on Madalmaades üldiselt suuremad kui teistes riikides, ei pikendata kolmekuulise perioodi möödumisel töötushüvitiste ekspordi. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib, kas määrusega (EÜ) nr 883/2004, mis sätestab, et liikmesriik võib töötushüvitise ekspordi kolmekuulist perioodi pikendada maksimaalselt kuue kuuni, on vastuolus riigisisene meede, mis kohustab pädevat asutust jätma ekspordi pikendamise taotlus rahuldamata, välja arvatud juhul, kui asutus leiab, et selle taotluse rahuldamata jätmine tooks kaasa ebamõistliku tulemuse.

Euroopa Kohus rõhutas esiteks, et määruses kasutatud sõna „võib“ tähendab, et määrus ei pane pädevatele asutustele kohustust pikendada töötushüvitise ekspordi maksimaalselt kuue kuuni, vaid annab sellekohase võimaluse. Määruse vastuvõtmisel ei leidnud Euroopa Komisjoni algne ettepanek kuuekuulise ekspordiperioodi kohustuslikuks tegemiseks liikmesriikide toetust. Seetõttu lepitigi kehtivas sõnastuses kokku, mis annab liikmesriikidele võimaluse ekspordi pikendamiseks, kuid ei kehtesta sellekohast kohustust. Mis puudutab kriteeriume, mille alusel võib liikmesriigi asutus tööhüvitise ekspordi kuni kuue kuuni pikendada, peab liikmesriik võtma riigisiseseid meetmeid, mis piiritlevad pädeva asutuse kaalutusruumi.

Kohus tõi ka välja, et määrus ei loo ühist sotsiaalkindlustussüsteemi, vaid selle ainus eesmärk on tagada riigisiseste süsteemide koordineerimine, et tagada isikute vaba liikumise õiguse tõhus rakendamine. **Seega on töötushüvitiste ekspord määrusega tagatud ainult kolmekuulise perioodi jooksul, kuid nimetatud sätte kohaselt on riigisisese õiguse alusel siiski võimalik seda perioodi kuni kuue kuuni pikendada.** Sarnaselt kohtujuristiga leidis kohus ka, et erinevusi, mis esinevad liikmesriikide skeemide ja meetmete vahel, millega määrust rakendatakse, ei saa käsitada töötajate vaba liikumise piirangutena, kuna ELTL artikkel 48 näeb ette liikmesriikide õigusaktide kooskõlastamise, mitte nende ühtlustamise. **Seega ei mõjuta määrus liikmesriikide sotsiaalkindlustusskeemide vahelisi sisulisi ja menetluslikke erinevusi ega ka liitunud isikute õigusi.**

Seega ei ole määrusega vastuolus riigisisene meede, mis kohustab pädevat asutust põhimõtteliselt jätma rahuldamata töötushüvitise ekspordi pikendamise taotlus, välja arvatud juhul, kui asjaomane asutus leiab, et selle taotluse rahuldamata jätmine tooks kaasa ebamõistliku tulemuse.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

T-540/15: E. Capitani (üldkohtu otsus – pooleliolevat seadusandlikku menetlust puudutavate dokumentide avalikustamine)

Üldkohtu otsus, 22. märtsil 2018

2015. a taotles hageja E. Capitani määruse (EÜ) nr 1049/2001 (üldsuse juurdepääsu kohta parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele) parlamendilt ligipääsu dokumentidele, mis puudutasid institutsioonide seisukohti seitsme käimasoleva seadusandliku menetluse kohta. Dokumendid kajastasid kolme institutsiooni seisukohti ning kompromissettepanekuid. Parlament avalikustas tervikuna viis dokumenti, ülejäänute osas ainult institutsioonide seisukohad. Parlament jättis kompromissettepanekud avalikustamata, kuna leidis, et avalikustamine kahjustaks oluliselt institutsioonidevahelist otsustamisprotsessi käimasoleva seadusandliku menetluse raames ja hageja ei näidanud, et tegu oleks üldise huviga, mis oleks kaalukam huvist tagada tõhus menetlus. Hageja vaidlustas parlamendi otsuse üldkohtus vaatamata sellele, et 2016. a, kui õigusloomeprotsess oli lõpule jõudnud, tegi parlament dokumendid kättesaadavaks.

Vaatamata sellele, et 2016 olid kõik dokumendid avalikustatud, võttis üldkohus asja menetlusse, sest tulenevalt kohtupraktikast säilib hageja põhjendatud huvi, kui väidetav õigusvastasus võib tulevikus tõenäoliselt korduda. Üldkohus selgitas, et määrus (EÜ) nr 1049/2001 lähtub põhimõttest, et liidus tehakse otsused nii avalikult ja kodanikulähedaselt kui võimalik. Määruse artikli 4 lõiget 3, mille kohaselt keelatakse juurdepääs dokumentidele, mille avaldamine kahjustaks oluliselt institutsiooni otsustamisprotsessi, tuleb käsitleda erandina üldpõhimõttest, mistõttu tuleb seda kohaldada kitsalt. **Kohtu hinnangul annab just läbipaistvus seadusandlikus menetluses institutsioonidele suurema legitiimsuse ja suurendab kodanike usaldust.** Kodanikud on võimelised aru saama, et esialgse ettepaneku sisu võib menetluse käigus muutuda. **Avalikustamata jätmise üldisi eeldusi on Euroopa Kohus teatud juhtudel tunnustatud pooleliolevas haldus- või kohtumenetluse protsessis, mitte kunagi aga õigusloomeprotsessis.**

Üldkohus sedastas, et kodanikel peab olema võimalus dokumentidele ligi pääseda ja debatti jälgida, välja arvatud juhul, kui on võimalik mõistlikult ette näha, et avalikustamine kahjustaks mõnda määruses erandiga kaitstud huvi. Avalikustamata jäänud dokumentide puhul ei suutnud parlament usutavalt näidata, et avalikustamine põhjustaks välise surve, mis võiks tehtavat otsust oluliselt mõjutada. **Seetõttu tühistas üldkohus parlamendi otsuse, millega institutsioon jättis kahes õigusloomet käsitlevas dokumendis kompromissettepanekud avalikustamata.**

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

T-33/16: TestBioTech eV (üldkohtu otsus – mõiste „keskkonaõigus“, geneetiliselt muundatud sojaoad)

Üldkohtu otsus, 14. märtsil 2018

2007. ja 2010. a vahel taotlesid Pioneer Overseas ja Monsanto Europe luba tulla turule toidu, toidu koostisosade ja söödaga, mis sisaldasid geneetiliselt muundatud sojaube. Euroopa Toiduohutusamet leidis, et sisuliselt on geneetiliselt muundatud sojauba inimeste ja loomade tervisele ning keskkonnale sama ohutu kui tavapärase toode. Sellele hinnangule tuginedes tegi komisjon 2015. a määruse (EÜ) nr 1829/2003 (geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kohta) alusel rakendusotsused, millega lubas tooted turule. NGO TestBioTech nõudis komisjonilt Århusi määruse (keskkonnaasjades kohtusse pöördumise Århusi konventsiooni sätete kohalduvuse kohta) alusel otsuste vaidemenetluses läbivaatamist. Komisjon jättis vaide rahuldamata, väites sisuliselt, et Århusi määrus ei kohaldu, sest see seostub keskkonnoahu hindamise, mitte tervisemõjude kontrolliga. TestBioTech esitas üldkohtusse hagi komisjoni vaidemenetluse algatamisest keeldumise otsuse tühistamiseks.

Üldkohus sedastas, et Århusi määrus kohaldub keskkonaõigusele laias tähenduses, see ei ole kitsalt looduskeskkonnakaitsega piiritletud. Keskkonaõigus Århusi määruse mõttes hõlmab kõiki liidu õigusnorme, mis käitlevad eeskirju geneetiliselt muundatud organismide kohta, mille eesmärk on ohjata riske inimeste või loomade tervisele, ükskõik, kas geneetiliselt muundatud organisme kasvatati liidus või väljaspool liitu. Määrus (EÜ) nr 1829/2003 lubab geneetiliselt muundatud toidu ja sööda turule viimist vaid siis, kui teaduslikult on hinnatud mistahes ohtusid inimeste ja loomade tervisele ning keskkonnale. Kohus selgitas, et enne, kui toidus või söödas sisalduvat geneetiliselt muundatud organismi on võimalik käidelda, on see vaja kasvatada ja kasvades on kõik organismid keskkonna osa. **Erinevalt komisjoni seisukohast, kuulub määrus (EÜ) nr 1829/2003, mis reguleerib geneetiliselt muundatud toidu turule lubamist ja mille alusel komisjon rakendusotsused vastu võttis, Århusi määruse reguleerimisalasse, ning loa andmise rakendusotsused on samuti keskkonaõiguse alusel antud õigusaktid. Seetõttu tühistas üldkohus komisjoni otsuse keelduda loa andmise otsuste vaidemenetluses läbivaatamisest.**

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

Tegemist on mitteametliku kokkuvõttega EL õiguse büroo valitud kohtulahenditest. EL Kohtu otsuste ja kohtujuristi ettepanekute terviktekstidega saab tutvuda EL Kohtu koduleheküljel või EUR-Lex andmebaasis (viited lisatud).